

تبدیل ایران به بازیگر منطقه‌ای عرصه صادرات کالاهای غیرنفتی کشور سهم چندانی از بازارهای جهانی ندارند

باران زرین قلم

سهم ایران از تجارت جهانی حالاً در شرایطی به پایین‌ترین حد خود در تاریخ معاصر رسیده است که برسی هانیز نشان از آن دارد که بیش از نیمی از صادرات غیرنفتی ایران در سید همسایگان قرار می‌گیرد.

در اولین ماه امسال، ۱۰ میلیون و ۴۷۱ هزار تن کالا به ارزش سه میلیارد و ۶۴۵ میلیون دلار صادر شده که ۵۵ درصد وزن و ۵۴ درصد ارزش کالاهای صادر شده به مقصد کشورهای همسایه بوده است. عراق و افغانستان دو خریدار عمده کالاهای ساخته شده ایران هستند اما نکته اینجاست که کالاهای صادراتی ایران در اغلب موارد از مواد اولیه است و صادرات ایران عمق صنعتی چندانی ندارد.

گزارش گمرک ما این است که حتی در این بررسی فهرست کالاهای صادراتی ایران نشان می‌دهد گاز طبیعی مایع شده به ارزش ۵۲۳ میلیون دلار، پروپان مایع شده ۳۰۲ میلیون دلار، شمش از آهن و فولاد ۱۶۹ میلیون دلار، موزوم ۱۶۷ میلیون دلار و متانول با ۱۶۷ میلیون دلار ۵ قلم عمده کالاهای صادراتی بوده‌اند. سبب صادرات ایران از کالاهای صنعتی نظیر خودرو و لوازم خانگی و... خالی است.

موضوع اما این است که حتی در این وضعیت نیز کالاهای غیرنفتی ایران سهم چندانی از بازارهای جهانی ندارند. این موضوع سبب می‌شود تنوع کشورهای خریدار کالا از ایران کاهش یافته و در نتیجه امکان تحریم ایران بیش از پیش مهیا شود.

امروزه بسیاری از کارشناسان معتقدند گره خوردن منافع اقتصادی کشورها به ایران می‌تواند مهمترین مانع

تحریم ایران باشد اما در شرایط فعلی تحریم ایران نه تنها ممکن است بلکه به دلیل معنود بودن خریداران کالا از ایران، محدود کردن منابع ارزی ایران نیز مهیا تر است.

به عنوان مثال در شرایط فعلی بعد از روی کار آمدن طالبان، قدرت مانور ایران در بازار افغانستان کاهش یافت و حالاً عراق نیز این شرایط را با هدف مهار بازار ارز خود تدارک دیده و در نتیجه این محدودیت به همسایه غربی نیز تسری یافته است.

بازیگر منطقه‌ای یا بازیگر جهانی

ایران از سال ۱۳۹۷، پس از خروج یک‌جانبه آمریکا از برجام بازارهای نفت و گاز دور مانده است. تحریم نفتی و گازی ایران سبب شده است نقش ژئوپلیتیک ایران در بازارهای جهانی انرژی کاهش یافته و در نتیجه قدرت اثرگذاری ایران از دست برود. در این شرایط کالاهای

غیرنفتی ایران نیز جایی در بازارهای جهانی ندارد و در نتیجه ایران از یک بازیگر جهانی به یک بازیگر منطقه‌ای تبدیل شده است. این اتفاق البته در راستای اهداف ایران نیست چرا که ایران در برنامه ریزی‌های صورت گرفته برای تبدیل به قدرت اول منطقه برنامه ریزی کرده بود.

به عبارت دیگر خروج ایران از بازارهای رسمی انرژی هر چند زمینه‌های کاهش وابستگی به نفت را فراهم آورده اما سبب شده است ایران نتواند سهمی از بازارهای جهانی غیرنفتی ایران نیز از آن خود کند چرا که در سایه تحریم از بازارهای سرمایه‌گذاری خارجی و حتی تکنولوژی روز نیز دور مانده است.

سهم همسایگان از کالاهای غیرنفتی چقدر است؟

ذکر این نکته ضروری است که گذشته از ۱۵ همسایه دارای مرز آبی و

خشکی با ایران، چین یکی از بزرگترین شرکای تجاری ایران محسوب می‌شود. آمارهای ارائه شده از سوی گمرک نشان می‌دهد در اولین ماه امسال، ۱۰ میلیون و ۴۷۱ هزار تن کالا به ارزش سه میلیارد و ۶۴۵ میلیون دلار صادر شده که ۵۵ درصد وزن و ۵۴ درصد ارزش کالاهای صادر شده به مقصد کشورهای همسایه بوده و یک میلیون و ۸۲۹ هزار تن کالا به ارزش سه میلیارد و ۸۷ میلیون دلار نیز کالا به کشور وارد شده که ۶۸ درصد وزن و ۴۹ درصد ارزش کالاهای وارد نیز از کشورهای همسایه بوده است.

لطیفی، سخنگوی کمیسیون توسعه تجارت خانه صمت در باره مقاصد صادراتی کالاهای غیرنفتی به کشورهای همسایه در فروردین ماه امسال گفته است: عراق با خرید ۶۰۹ میلیون دلار، ترکیه با ۵۵۰ میلیون دلار، امارات با ۳۲۰ میلیون دلار، پاکستان با ۱۱۶ میلیون

تنوع تجاری ایران می‌تواند زنگ خطری برای اقتصاد ایران تلقی شود.

کاهش اثرگذاری در عرصه جهانی، خطر بزرگی است که یکی از دیرپاترین بازیگران جهانی انرژی را تهدید می‌کند. در این راستا به نظر می‌رسد عدم بازیگری در سیاست‌های تجاری و سیاست‌های اقتصادی و نشکستن حلقه تحریم به زودی می‌تواند نقش ایران را در نقشه‌ی جهانی کمرنگ کرده و در نتیجه ایران را به کشوری بی‌اثر در جهان مبدل نماید.

صادرات غیرنفتی ایران، در سال‌هایی که کشور با چنین تحریم‌هایی مواجه نبود به شدت تحت تاثیر نفتی بود. این وضعیت با نگاهی به ۵ قلم مهم صادرات کالا از ایران قابل ارزیابی است. نکته‌ای که هنوز هم در سبب صادراتی ایران به چشم می‌خورد. در این راستا اما تمرکز بر کشورهای همسایه و صادرات در محدوده جغرافیایی اطراف ایران، در آینده می‌تواند بازارهای ایران را دستخوش تهدید جدی کند چرا که حتی در سایه تمرکز بر همسایگان نیز ایران سهم بالایی از این کشورها ندارد.

احسان سلطانی، پژوهشگر اقتصادی، در گزارشی در صفحه شخصی خود هشدار داده است ایران در عرصه تجارت جهانی و حتی از کشورهای منطقه به شدت عقب مانده است، روندی که از چهار دهه پیش آغاز شده است. وی تاکید دارد تجارت خارجی ایران به کمتر از یک چهارم کشورهای ترکیه، عربستان و امارات در سال ۲۰۲۲ رسیده است.

او معتقد است: ترکیه بدون صادرات نفت و گاز، با تکیه بر صنایع کوچک و متوسط تریه اول خاورمیانه را دارد. در ایران تحریمها و تجارت خارجی متکی به صدور مواد خام اولیه توسط بنگاه‌های خصوصی و دولتی منجر به سقوط و در ترکیه روابط تجاری پویا و قدرتمند با جهان و تجارت خارجی متکی به صدور کالاهای نهایی توسط بنگاه‌های خصوصی منجر به صعود تجارت خارجی شده است. اتفاقی که نیازمند تغییر سیاست‌های سیاسی و اقتصادی ایران، آن هم به شکل توامان است.

عقب ماندن ایران از کشورهای منطقه در عرصه تجارت جهانی

هر چند مقامات دولتی این وضعیت را مثبت ارزی کرده و معتقدند رشد صادرات به کشورهای همسایه در سایه سیاست اولویت‌دهی دولت سیزدهم به تجارت با همسایگان رخ داده است اما کارشناسان بر این اعتقادند که کاهش

ولادیمیر پوتین در مراسم امضای توافقنامه احداث راه آهن رشت - آستارا، توافق ایران و روسیه در جهت تکمیل کریدور شمال - جنوب را آغاز پروژه‌های عظیم در منطقه دانست و افزود: این کریدور سهم قابل توجهی در تأمین امنیت غذایی کشورهای منطقه و به ویژه کشورهای حوزه خلیج فارس خواهد داشت و به ما فرصت می‌دهد که حمل و نقل بدون وقفه‌ای داشته باشیم.

وی بابیان اینکه این کریدور فقط آغاز کار برای افزایش ظرفیت مسیر شمال - جنوب است و مسیرهای دیگری نیز وجود دارد که در آینده توسعه خواهد یافت، اظهار داشت: ارسال کالاها از طریق این کریدور به امتیازهای رقابتی و امکان تنوع بخشی به مسیرهای جهانی حمل و نقل خواهد داد و از سوی دیگر ارسال کالا از مسیر این کریدور علاوه بر صرفه جویی در زمان و هزینه انتقال کالا، افزایش حجم مبادله کالاها و بهبود وضعیت اشتغال برای دو کشور ایران و روسیه را نیز به همراه خواهد داشت.

افتتاح اولین بانک روسیه در ایران

همچنین رئیس سازمان توسعه تجارت ایران اعلام کرد: پس از تلاش‌های مستمر و پیگیری سازمان توسعه تجارت، بانک VTB، دومین بانک بزرگ روسی، دفتر نمایندگی خود را در ایران دایر کرد. این اولین بانک روسی است که در ایران حضور مستقیم داشته و در انتقال بخشی از درآمد‌های ارزی از شبکه تراستی به شبکه بانکی و شفافیت تجارت موثر خواهد. ارزش دارایی این بانک ۲۸۵ میلیارد دلار است که ۱۰ درصد بیش از ارزش کل دارایی نظام بانکی کشور است.

امضای ۸ تفاهم‌نامه و دو قرار داد بین شرکت‌های ایران و روسیه

همچنین شرکت‌های ایران و روسیه در دنبال جلسات مستقیم در تهران، ۲۰ قرار داد و ۸ تفاهم‌نامه به امضای رسانند.

در پایان نشست روسای کمیسیون مشترک همکاری‌های اقتصادی جمهوری اسلامی ایران و فدراسیون روسیه که با حضور جواد اوجی، وزیر نفت و الکساندر نوک، معاون نخست‌وزیر روسیه که عصر امروز (چهارشنبه، ۲۷ اردیبهشت‌ماه) در مرکز همایش‌های صنعت نفت برگزار شد، نشست B2B شرکت‌های ایرانی و روسی در بخش نفت و گاز، هشت تفاهم‌نامه و قرار داد میان ایران و روسیه در بخش‌های صنعتی، انتقال فناوری و واردات پر داشت به امضای رسید.

خبر اقتصادی

فروش آب انگور در میدان مرکزی میوه و تره‌بار تهران ممنوع شد

فارس - طبق اعلام اتحادیه حق‌العملکاران میوه و تره بار تهران، به دستور دادستانی، واحدهای صنعتی مستقر در میدان بزرگ میوه و تره‌بار تهران که تولید آب انگور دارند باید به سرعت نسبت به جمع‌آوری دستگاه‌های آبیگری و بازگشت به حق‌العمل کاری میوه و تره‌بار، اقدام کنند.

در این راستا اتحادیه صنف حق‌العمل کاران میوه و تره‌بار تهران در اطلاعیه‌ای اعلام کرده است: بنا به دستور دادستانی استان تهران، همه واحدهای صنعتی مستقر در میدان بزرگ میوه و تره‌بار تهران که اشتغال به تولید و فروش آب انگور و تغییر کاربری دارند باید هر چه زودتر نسبت به جمع‌آوری دستگاه‌های آبیگری (حق‌العمل کاری میوه و تره بار) اقدام کنند در غیر این صورت مطابق مقررات اقدام خواهد شد.

مشاهدات حاکی است که در میدان بزرگ میوه و تره‌بار تهران که در جنوبی‌ترین نقطه تهران در منطقه آزادگان قرار دارد، دستگاه‌های بزرگ آبیگری انگور وجود داشت که خریداران مختلف در صف خرید آنها می‌ایستادند و در حجم‌های زیادی نظیر دیبه‌های ۱۵ کیلویی با تعداد زیاد، خریداری می‌کردند که جای تأمل داشت.

از سوی مدیرکل دفتر جمعیت مرکز آمار سن امید به زندگی در ایران ۷۴ سال اعلام شد

مدیرکل دفتر جمعیت مرکز آمار بابیان اینکه سن امید به زندگی در ایران ۷۴ سال است، گفت: آهنگ رشد جمعیت از سال ۹۵ به این سو کاهش یافته و به شکلی که هم‌اکنون به ۰.۷۷ درصد رسیده است.

علی اکبر افروز، آهنگ رشد جمعیت از دهه ۶۰ شروع شد و تا آخرین سرشماری که در سال ۱۳۹۵ انجام گرفت به ۱.۲۴ صدم درصد رسیده است. اما از آن سال تاکنون همان روند کاهش ادامه پیدا کرده به طوری که الان به زیر یک درصد حدود ۰.۷۷ صدم درصد رسیده است. وی گفت: حدود ۲۴ درصد جمعیت کشور را کودکان و نوجوانان زیر ۱۵ سال تشکیل می‌دهند، ۲۵ درصد از جمعیت کشور شامل جوانان ۱۵ تا ۲۹ ساله و ۴۴ درصد میان سال و مابقی هم سالمندان بالای ۶۵ سال هستند که این نشان می‌دهد ساختار غالب جمعیتی کشور مانع راسختر میان‌سال‌ی تشکیل می‌دهد.

طراحی ریال آف شور برای استفاده در بازارهای افغانستان و عراق

ایستنا - رئیس کل بانک مرکزی از بررسی طرح ریال آف شور برای استفاده در بازارهای عراق و افغانستان خبر داد و گفت: به زودی

صندوق تثبیت ارزی راه اندازی می‌شود تا در مواقع بحران به این واسطه منابع لازم را در اختیار داشته باشیم و از روشهای مختلف برای ثبات بازار ارز در کشور استفاده شود.

محمدرضا فرین گفت: تحقق این دو شرط در حوزه اقتصاد امر بسیار دشواری است؛ لذا سیاست‌گذاری‌ها باید به گونه‌ای باشد که در عین مهار تورم، منابع لازم را برای رشد اقتصادی و تولید فراهم کند. بر همین اساس از ابتدای سال جاری در بانک مرکزی بسته‌ای برای تحقق این امر طراحی کردیم و در این بسته تمرکز اصلی ما بر سیاست‌های پولی، مالی، ارزی و تجاری است.

مصوبه شورای رقابت برای خودروهای مونتاژی اجرامی شود

ایستنا - نایب رئیس شورای رقابت با تاکید بر اینکه مصوبه این شورا در مورد قیمت خودروهای مونتاژی اجرا خواهد شد، اعلام کرد که قیمت خودروهایی که اعلام نشده‌اند هفته

محمود دودانگه با تاکید بر اینکه قیمت‌های مصوب شورای رقابت به وزارت صمت به عنوان دستگاه متولی و تنظیم‌گر تخصصی و همچنین سازمان حمایت ابلاغ شده است. اظهار کرد: جلسه کمیته کارشناسی کارگروه خودرو و با حضور خودرو سازان با هدف بررسی نقطه نظرات و درخواست‌های آرایه شده و همچنین تعیین چارچوب اجرای مصوبه ابلاغی شورا برگزار شد و درخواست‌های مربوط در جلسه شورا طرح و اعضای شورا با اکثریت آرا بر اجرای مصوبه ابلاغی تاکید کردند.

در هر صورت، طبق اعلام هر دو مرکز، ابتدای سال جاری با خیز جدی تورم همراه بوده است. به نظر می‌رسد برای مهار تورم بانک مرکزی نیازمند به کار بردن سیاست‌های جدی‌تری است.

چه وضعیتی قرار داشته است. عمده این افزایش را می‌توان طبق داده‌های قبلی اعلام شده از سوی بانک مرکزی از ناحیه خوراکی‌ها دانست. پیش از این داده‌های مرکز آمار نیز نشان داده بود تورم ماهانه برابر با ۳.۷ درصد بوده و کمتر از آخر سال گذشته به ثبت رسیده بود. طبق نظر کارشناسان مهمترین عامل در تمایز داده‌های آماری میان مرکز آمار و بانک مرکزی، وزن سبدهای مختلف است.

جهش قیمت‌ها رکورد بی‌سابقه‌ای را ثبت کرد

تورم نقطه‌ای فروردین ماه در یک قدمی ۷۰ درصد

رأی‌ت کرده است. یک منبع مطلع به اکو ایران خبر داده که تورم ماهانه فروردین ۱۴۰۲ برابر با ۵.۲ درصد بوده است. بررسی‌ها نشان می‌دهد این تورم در بازه ۲۴ سال گذشته بی‌سابقه بوده؛ به این معنا که در دو دهه اخیر، هیچگاه تورم ماهانه فروردین، به این سطح نبوده و همواره پایین‌تر از ۵ درصد به ثبت رسیده است. یکی از معیارهای پایین‌بالا بودن رشد قیمت‌ها، مقایسه است؛ مقایسه‌ای که نشان می‌دهد رشد نسبی قیمت‌ها در

مقام آگاه بانک مرکزی تورم ماهانه فروردین ۱۴۰۲ را ۵.۲ درصد اعلام کرد. طبق این آمار، تورم نقطه‌ای در فروردین امسال برابر با ۶۸.۷ درصد بوده و در یک قدمی ۷۰ درصد قرار دارد. ادعای بانک مرکزی در ابتدای سال، کنترل تورم در سال جاری بود. در راستای مهار تورم یکی از مهمترین اهداف بانک مرکزی در سال جاری، ثبت تورم ۳۰ درصدی در پایان سال بود. این در حالی است در آغاز سال جهش قیمت‌ها رکورد بی‌سابقه‌ای

خبر